

ΑΙ ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ
ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1836—1843

Υ Π Ο

† ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΑΛΑΝΤΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Πολλοί, διὰ μέσου τῆς μακρᾶς ἱστορίας τοῦ χριστιανισμοῦ, ἠσχολήθησαν συγγραφικῶς μὲ τὸ ζήτημα τῆς περιουσίας τῶν Ἐπισκόπων διαφόρους διατυπώσαντες ἀπόψεις· ἡ παρούσα ὁμως μελέτη δὲν ἔθεσεν ὡς ἀντικειμενικὸν αὐτῆς σκοπὸν τὴν ἐξέτασιν, ἐν λεπτομερείαις, τοῦ σοβαροῦ τούτου θέματος, ἀλλ' ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ ἱστορήσῃ τὴν μεταξὺ Συνόδου καὶ τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας διένεξιν λαβοῦσαν χώραν ἰδίως κατὰ τὰ ἔτη 1836 καὶ 1843 ἐξ ἀφορμῆς τοῦ θανάτου τῶν Κορίνθου Κυρίλλου καὶ Νάξου Γαβριὴλ καὶ νὰ παραθέσῃ, ὡς ἔχουσι, τὰ μεταξὺ τῶν, ὡς εἴρηται, ἀρχῶν διαμειφθέντα ἔγγραφα, ἐν οἷς διαβλέπει ὁ ἀναγνώστης τὰς, ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ἀπόψεις αὐτῶν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1836 ἀπέθανεν ὁ Κορίνθου Κύριλλος Ῥοδόπουλος· ἅμα τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐγεννήθη ἡ ἀπορία παρὰ τῶν ἐκπροσώπων τῆς Πολιτείας, εἰς ποῖον ἀνήκει ἡ περιουσία τούτου, εἰς τὸ δημόσιον ἢ εἰς τοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς αὐτοῦ ; σημειωθῆτω δ' ὅτι κατὰ τὴν ὑπ' ὄψιν ἐποχὴν δὲν εἶχε διευκρινισθῆ σαφῶς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα.

Ἡ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεία πρὸς μείζονα, οὕτως εἰπεῖν, κατοχύρωσιν τῶν ἀπόψεων αὐτῆς παρέπεμψε τὴν ὑπόθεσιν εἰς ἐπιτροπὴν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου μὲ τὴν ἐντολήν, ὅπως ἐπιληφθῆ ταύτης καὶ ἐκφέρῃ τὴν ἑαυτῆς γνώμην καὶ ἤτις ἀπεφάνητο διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 480-522/167 καὶ ἀπὸ 27 Ἀπριλίου 1836 γνωμοδοτήσεως, ὅτι ἡ περιουσία τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ἀνήκει ἀναντιρρήτως εἰς τὸ δημόσιον· ἐστηρίχθη δ' ἐπὶ τῶν κάτωθι κανόνων.

α) ἐπὶ τοῦ ΑΗ'. κανόνος τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἔχοντος οὕτω· «Πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ ἐπίσκοπος ἔχτω τὴν φροντίδα καὶ διοικεῖτω αὐτά, ὡς τοῦ Θεοῦ ἐφορῶντος· μὴ ἐξεῖναι δ' αὐτῷ σφετερίζεσθαι τι ἐξ αὐτῶν ἢ συγγενέσιν ἰδίσις τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ πένητες εἴεν ἐπιχορηγίτω ὡς πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπεμπολεῖτω».

β) ἐπὶ τοῦ Μ'. τοιούτου τῶν αὐτῶν ἁγίων Ἀποστόλων διαγορεύοντος· «Ἐστω φανερὰ τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου πράγματα (εἶγε καὶ ἴδια ἔχοι)

καὶ φανερὰ τὰ Κυριακὰ ἵνα ἐξουσίαν ἔχη τὰ ἴδια τελευτῶν ὁ ἐπίσκοπος, οἷς βούλεται καὶ ὡς βούλεται, καταλείπει, καὶ μὴ προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διαπίπτειν τὰ τοῦ ἐπισκόπου, ἔσθ' ὅτε γυναῖκα καὶ παῖδας κεκτημένον, ἢ συγγενεῖς ἢ οἰκέτας. Δίκαιον γὰρ παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις τό, μῆτε τὴν ἐκκλησίαν ζημίαν τινὰ ὑπομένειν ἀγνοίᾳ τῶν τοῦ ἐπισκόπου πραγμάτων, μῆτε τὸν ἐπίσκοπον ἢ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς, προφάσει τῆς ἐκκλησίας δημεύεσθαι, ἢ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτῷ διαφέροντας καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον δυσφημίαις περιβάλλεσθαι».

γ) ἐπὶ τοῦ ΚΔ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου ἀναφέροντος τὰ ἐπόμενα. «Διακρίνεσθαι δεῖ τὰ τοῦ ἐπισκόπου πράγματα τῶν τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ τῆς ἐκκλησίας τῇ ἐκκλησίᾳ καλῶς ἔχειν φυλάττεσθαι δεῖ μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ ἀγαθῆς συνειδήσεως, καὶ πίστεως τῆς εἰς τὸν πάντων ἔφορον κριτὴν Θεόν. Ἄ καὶ διοικεῖσθαι προσήκει μετὰ κρίσεως καὶ ἐξουσίας τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ πεπιστευμένου πάντα τὸν λαόν, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συναγομένων. Φανερὰ δὲ εἶναι τὰ διαφέροντα τῇ ἐκκλησίᾳ, μετὰ γνώσεως τῶν περὶ αὐτὸν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ὥστε τούτους εἶδέναι καὶ μὴ ἀγνοεῖν, τίνα ποτὲ τὰ ἴδια ἔστι τῆς ἐκκλησίας, ὥστε μηδὲν αὐτοὺς λανθάνειν ἵν' αἰεὶ συμβαίῃ τὸν ἐπίσκοπον μεταλλάττειν τὸν βίον, φανερῶν ὄντων τῶν διαφερόντων τῇ ἐκκλησίᾳ πραγμάτων, μῆτε αὐτὰ διαπίπτειν καὶ ἀπόλλυσθαι, μῆτε τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου ἐνοχλεῖσθαι, προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Δίκαιον γὰρ καὶ ἀρεστὸν παρὰ τε τῷ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου, οἷς ἂν αὐτὸς βούληται, καταλιμπάνεσθαι τὰ μέντοι τῆς ἐκκλησίας αὐτῇ φυλάττεσθαι καὶ μῆτε τὴν ἐκκλησίαν ὑπομένειν τινὰ ζημίαν, μῆτε τὸν ἐπίσκοπον προφάσει τῆς Ἐκκλησίας δημεύεσθαι ἢ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτῷ διαφέροντας, μετὰ τοῦ καὶ αὐτὸν μετὰ θάνατον δυσφημίᾳ περιβάλλεσθαι».

δ) ἐπὶ τοῦ ΚΕ'. τῆς αὐτῆς Συνόδου ἐπαγομένου. «Δεῖ τὸν ἐπίσκοπον μεταδιδόναι τοῖς δεομένοις τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων καὶ αὐτὸς μεταλαμβάνων ἄνευ βλάβης αὐτῶν. Ἐπίσκοπον ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἐξουσίαν, ὥστε αὐτὰ διοικεῖν εἰς πάντας τοὺς δεομένους, μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ· μεταλαμβάνειν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν δεόντων, εἴγε δέοιτο, εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῦ χρείας, καὶ τῶν παρ' αὐτῷ ἐπιξενουμένων ἀδελφῶν, ὡς κατὰ μηδένα τρόπον αὐτοὺς στερεῖσθαι, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, λέγοντα. «Ἐχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα· εἰ δὲ μὴ τούτοις ἀρκοῖτο, μεταβάλλοι δὲ τὰ πράγματα εἰς οἰκείας αὐτοῦ χρείας, καὶ πόρους τῆς ἐκκλησίας, ἢ τοὺς τῶν ἀγρῶν καρπούς, μὴ μετὰ γνώμης τῶν πρεσβυτέρων ἢ τῶν διακόνων χειρίζοι, ἀλλ' οἰκείως αὐτοῦ καὶ συγγενέσιν ἢ ἀδελφοῖς, ἢ υἱοῖς παράσχοιτο τὴν ἐξουσίαν, ὥστε διὰ τῶν τοιούτων λεληθότως βλάπτεσθαι τοὺς λόγους τῆς ἐκκλησίας, τούτον εὐθύνας παρέχειν τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας. Εἰ δὲ καὶ ἄλλως διαβάλλοιτο ὁ

ἐπίσκοπος ἢ οἱ σὺν αὐτῷ πρεσβύτεροι, ὡς τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ διαφέροντα, ἦτοι ἐξ ἀγρῶν, ἢ καὶ ἐξ ἐτέρας προφάσεως ἐκκλησιαστικῆς, εἰς ἑαυτοὺς ἀναφερόμενοι, ὡς θλίβεσθαι μὲν τοὺς πένητας, διαβολὴν δὲ καὶ δυσφημίαν προστριβεσθαι τῷ τε λόγῳ καὶ τοῖς οὕτω διοικοῦσι, καὶ τούτους διορθώσεως τυγχάνειν, τὸ πρέπον δοκιμαζούσης τῆς ἁγίας συνόδου»¹.

Ἡ Σύνοδος λαβοῦσα γνῶσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης, ἀποφάσεως προερχομένης ἐξ ἀναρμοδίας ἀρχῆς, οὐ μόνον ἠπόρησε, διότι τὸ Ὑπουργεῖον ἀπετάθη οὐχὶ εἰς Αὐτήν, μόνην ἄλλως τε ἀρμοδίαν, ἐν προκειμένῳ ἴν' ἀποφανθῆ ἔπι τοιούτων ζητημάτων, ἀλλ' ἀπήντησε τούτῳ δίδουσα καὶ τὴν ὁρθὴν ἐρμηνεῖαν τῶν τε ἀναφερθέντων κανόνων καὶ ἄλλων συναφῶν, οὓς ἐν ἐγγράφῳ Αὐτῆς παραθέτει, ἔχοντι δ' οὕτως.

Ἄριθ. πρωτ. 4478

Ἐν Ἀθήναις τὴν 2 Ἰουνίου 1886

» διεκ. 340

Ἡ Σύνοδος

Πρὸς τὴν Γραμματεῖαν

Ἐπὶ τῆς ὑπ' ἀριθ. 5592]1099 διευθύνσεως.

Μετὰ προσοχῆς ἀνέγνωσεν ἡ Σύνοδος τὴν ἀπὸ 27 Ἀπριλίου καὶ ὑπ' ἀριθ. 480-522]167 γνωμοδότησιν τῆς ἐπὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου ἐπιτροπῆς, τὰς ἀπὸ 29 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ὑπ' ἀριθ. 5400]974 ἐπὶ τῆς γνωμοδοτήσεως ταύτης παρατηρήσεις τῆς Β. ταύτης Γραμματείας καὶ τὴν εἰς ταύτας ἀπὸ 9 Μαΐου καὶ ὑπ' ἀριθ. 571]171 ἀπάντησιν τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς καὶ σκεφθεῖσα ἐπὶ τῶν ἐν αὐτοῖς διαλαμβανομένων κοινοποιεῖ πρὸς τὴν Β. ταύτην Γραμματεῖαν τὴν περὶ τοῦ προκειμένου ἀντικειμένου γνώμην τῆς.

Ἐκ τοῦ πρώτου ἐγγράφου παρατηρεῖ ἡ Σύνοδος, ὅτι διευθύνθησαν παρὰ τῆς Β. ταύτης Γραμματείας πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ἔγγραφα, ἀφορῶντα τὴν περιουσίαν τοῦ μακαρίτου Κορινθίας καὶ ἐγνωσθησαν εἰς αὐτήν, ὅσα κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καὶ τὸ κοινὸν δίκαιον ἐνηργήθησαν παρὰ τῆς Β. ταύτης Γραμματείας, ὡς πρὸς τὴν κληρονομίαν τῆς περιουσίας ἐκείνης, καὶ ἐκ τούτου ἔλαβεν ἀφορμὴν ἡ ἐπιτροπὴ ὄχι μόνον νὰ ἐπιπλήξῃ πλαγίως τὴν Β. ταύτην Γραμματεῖαν διὰ τὰ νομίμως ἐνεργηθέντα, «Κατὰ ταῦτα παρατηρεῖ ἡ Ἐπιτροπὴ ὅτι ἡ Β. αὕτη Γραμματεία ἀνεγνώρισε δικαιώματα κληρονομίαν κ.τ.λ..... ἀφ' οὗ οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα κ.τ.λ..... ἡ Ἐπιτροπὴ ἀγνοεῖ ἐπὶ τίνων κανόνων παραδεδεγμένων ἀνεγνώρισεν ἡ Β. αὕτη Γραμματεία δικαιώματα κληρονομίας κτλ», ἀλλὰ καὶ νὰ γνωμοδοτήσῃ αὐτόκλητος ἢ μᾶλλον νὰ νομοθετήσῃ περὶ κληρονομίας ν' ἀναλάβῃ αὐθαίρετως χαρακτηρᾶ νομοθέτου ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐν γένει τῆς περιουσίας παντὸς Ἐπισκόπου ἀποβιοῦντος.

Ἡ Σύνοδος δὲν ἀπορεῖ τόσον εἰς τὴν παρεκτροπὴν ταύτην τῆς Ἐπι-

1. Ἀμύλ. Ἀλιβιζάτου, Οἱ ἱεροὶ κανόνες, Ἀθήναι 1924, 17-18, 172-173.

τροπῆς, ὅσον εἰς τὴν ἀνοχὴν τῆς Β. ταύτης Γραμματείας καὶ ἐν ᾧ ἠδύνατο ν' ἀνακαλέσῃ αὐτὴν ἐντόνως εἰς τὸν ἐντὸς τῶν γραπτῶν αὐτῆς καθηκόντων περιορισμόν, συγκατέβη εἰς τὸ νὰ κάμῃ καὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς παραλόγου γνωμοδοτήσεως αὐτῆς.

Ἡ Ἐπιτροπὴ στηρίζει τὴν γνώμην της εἰς τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας (τὸν ΛΗ'. καὶ Μ'. τῶν Ἀποστόλων, τὸν ΚΔ'. καὶ ΚΕ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, τὸν Μ'. καὶ ΛΗ'. τῆς ΣΤ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου), καὶ εἰς τὸν Τιτλ. Δ'. τοῦ Βιβλ. Ε'. τοῦ Ἀρμενοπούλου.

Ἀλλὰ πρὶν ἐκφράσῃ γνώμην ὄφειλε νὰ διακρίνῃ χρόνους καὶ καιροὺς τῆς πρὸ τῆς πτώσεως τῆς Βυζαντινῆς Μοναρχίας καὶ τῆς μετ' αὐτὴν καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας, ὄφειλε νὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι ἀρμόδιος ἐξηγητῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων εἶναι ἡ Σύνοδος καὶ ὄχι ἐπιτροπὴ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, καὶ ἐνῶ δὲν ἔπραξεν οὕτως, παρεξηγεῖ ἔπειτα καὶ διαστρέφει τοὺς κανόνας καὶ διὰ τῆς παρεξηγήσεως καὶ διαστροφῆς θέλει ν' ἀποδείξῃ ὀρθῶς ἔχουσαν τὴν γνώμην της. Ἄλλ' οἱ κανόνες εἶναι σαφέστατοι καὶ καμμιάς παρεξηγήσεως δὲν εἶναι ἐπιδεκτικοί. Ὁ Μ'. Ἀποστολικὸς κανὼν λέγει ὀρθῶς «Ἔστω φανερά... περιβάλλεσθαι». Θέλει ἡ Ἐπιτροπὴ ἄλλον τοῦ κανόνος τούτου σαφέστερον; Καθ' ὅλα σύμφωνος πρὸς τὸν κανόνα τοῦτον εἶναι καὶ ὁ ΚΔ'. κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου.

Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις ὀρθῶς τοὺς κανόνας, ὀφείλει νὰ γνωρίσῃ τὴν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν χρόνων, ἐφ' ὧν ἐτέθησαν. Ἡ Ἐκκλησία διωκομένη καὶ πολεμουμένη, δὲν εἶχεν ἄλλα εἰσοδήματα, παρὰ τὰς ξκουσίας τῶν χριστιανῶν προσφορὰς καὶ ἐκ τούτων καὶ ἐξ ἰδίων ἐτρέφοντο οἱ κληρικοὶ καὶ ἐβοηθοῦντο οἱ πένητες. Ἀφ' οὗ δὲ ἡ Ἐκκλησία ἤρξατο ν' ἀπολαμβάνῃ ὀπωσοῦν ἡσυχίαν καὶ πολὺ περισσότερον ἀφ' οὗ ὁ χριστιανισμὸς ἀνέβη ἐπὶ τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, ἤρξατο καὶ αὕτη νὰ πλουτῇ καὶ ἐξ ἰδιωτικῶν ἀφιερωμάτων καὶ ἐκ βασιλικῶν δωρημάτων. Ὅθεν ἐπειδὴ πλεόν αἱ ἐκκλησίαι εἶχον ἴδια αὐτῶν κτήματα, οἱ ἐπίσκοποι τρεφόμενοι ἐξ αὐτῶν, δὲν ἠναγκάζοντο νὰ φωμοζητῶσι, τῶν δ' ἐκκλησιαστικῶν τούτων πραγμάτων τὴν φροντίδα καὶ διοίκησιν εἶχεν ὁ ἐπίσκοπος (Ἀποστολ. κανόνες ΛΗ'. καὶ ΜΑ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανὼν ΚΕ'.) ἀλλὰ δὲν ἦτον καὶ ἀπόλυτος αὐτῶν κύριος. Ὅθεν δὲν εἶχεν ἐξουσίαν οὔτε νὰ πώλῃ οὔτε ἄλλως ν' ἀποξενώσῃ τι ἐξ αὐτῶν (Ἀποστολ. κανὼν ΛΗ', τῆς Ζ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου ΙΒ'). «Μὴ πωλεῖσθαι ἐκκλησιαστικὰ κτήματα¹. Εἴ τις ἐπίσκοπος εὐρεθῆῃ ἢ ἠγοούμενος, ἐκ τῶν αὐτουργιῶν τοῦ ἐπισκοπείου, ἢ τοῦ μοναστηρίου, ἐκποιούμενος εἰς ἀρχοντικὴν χεῖρα ἢ ἑτέρῳ προσώπῳ ἐκδιδοὺς, ἄκυρον εἶναι τὴν ἐκδοσιν, κατὰ τὸν κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τὸν λέγοντα. Πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν

1. Ἡ παράθεσις τῶν κανόνων γίνεται παρ' ἡμῶν.

φροντίδα καὶ διοικεῖται αὐτὰ ὡς Θεοῦ ἐφορῶντος· μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ σφετερίζεσθαι τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγγενέσιν ἰδίους τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ πένητες εἴεν ἐπιχορηγεῖται ὡς πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπεμπολεῖται. Εἰ δὲ προφασίζοντο ζημίαν ἐμποεῖν, καὶ μηδὲν πρὸς ὄνησιν τυγχάνειν τὸν ἀγρὸν, μηδ' οὕτω τοῖς κατὰ τόπον ἀρχουσιν ἐκδιδόναι τὸν τόπον, ἀλλὰ κληρικοῖς ἢ γεωργοῖς. Εἰ δὲ πανουργία πονηρᾶ χρήσονται, καὶ ἐκ τοῦ κληρικοῦ ἢ τοῦ γεωργοῦ ὠνήσεται ἀρχὸν τὸν ἀγρὸν καὶ οὕτως ἄκυρον εἶναι τὴν πρᾶσιν καὶ ἀποκαθίστασθαι τῷ ἐπισκοπεῖω ἢ τῷ μοναστηρίῳ· καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἡγούμενος τοῦτο ποιῶν ἐκδιωχθήτω· ὁ μὲν ἐπίσκοπος τοῦ ἐπισκοπεῖου, ὁ δὲ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου· ὡς διασκορπίζοντες κακῶς, ἀ οὐ συνήγαγον». Οὐδὲ μοναστήριον νὰ οἰκοδομήσῃ ἐκ τῶν προσόδων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων πρὸς βλάβην καὶ ζημίαν τῆς ἐκκλησίας εἶχεν ἐξουσίαν (Καν. Ζ'. τῆς ΑΒ'. Συνόδου). «Περὶ τοῦ μὴ οἰκοδομεῖν μονὴν τὸν ἐπίσκοπον ἐπὶ καταλύσει τῆς ἐπισκοπῆς. Πολλὰς τῶν ἐπισκοπῶν ὄρωμεν καταπιπτούσας καὶ ἀφανισμῷ τελείῳ κινδυνεύουσας παραδίδοσθαι, ὅτι περὶ οἱ τούτων προεστηκότες τὴν περὶ αὐτῶν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν εἰς νεουργίας μοναστηρίων καταναλίσκουσι· καὶ ταύτας διασπῶντες, καὶ τὸν σφετερισμὸν τῶν εἰσόδων ἐκμηχανώμενοι, τὴν ἐκείνων ἐπαύξεισιν πραγματεύονται. Ὁρίσεν οὖν διὰ τοῦτο ἡ ἁγία σύνοδος, μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξεῖναι, μοναστήριον ἴδιον ἐπὶ καταλύσει τῆς οἰκείας ἐπισκοπῆς νεουργεῖν. Εἰ δὲ τις φωραθεῖ τούτο τολμῶν, αὐτὸν μὲν τῷ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλεσθαι· τὸ δὲ νεουργεῖν ὑπ' αὐτοῦ, ὡς μηδὲ τὴν ἀρχὴν μοναστηρίου δίκαιον ἀπειληφός, ὡς ἰδιόκτητον τῷ ἐπισκοπεῖω προσκυροῦσθαι. Οὐδὲν γὰρ τῶν παρανόμως καὶ ἀτάκτως παρνομισταμένων, τὸ πρόκριμα τῶν κανονικῶς συνισταμένων ἀποφέρεσθαι δύναται». Συνεμερίζοντο δὲ τῆς φροντίδος καὶ διοικήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ οἱ πρεσβύτεροι, διότι συμμετεῖχον καὶ αὐτοὶ ἐκ τῶν προσόδων αὐτῶν. Ἐλλὰ καθὼς εἰς τοὺς ἐπισκόπους ἀπηγορεύετο ἡ ἀποξένωσις αὐτῶν, οὕτω καὶ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους (Κανὼν ΜΑ' '. τῆς ἐν Καρθαγένῃ). «Ὡστε πρεσβυτέρους πρᾶγμα τῆς ἐκκλησίας, ἐν ἧ καθιέρωνται, μὴ πιπράσκειν· καὶ ὥστε μηδενὶ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι πράγματι καταχρήσασθαι τοῦ τίτλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μάτρικος. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ὥστε τοὺς πρεσβυτέρους παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπισκόπων πρᾶγμα μὴ πιπράσκειν τῆς ἐκκλησίας, ἐν ἧ καθιέρωνται, ὅν τρόπον καὶ τοῖς ἐπισκόποις οὐκ ἔξεστι πιπράσκειν χωρὶα τῆς ἐκκλησίας, ἀγνοούσης, τῆς συνόδου ἢ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων. Μὴ οὔσης τοίνυν ἀνάγκης, μηδὲ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι καταχρήσασθαι πράγματι ἐκ τοῦ τίτλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μάτρικος». Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ Ἐπίσκοποι δὲν ἦσαν ἀπόλυτοι

1. Κατὰ μὲν τὸ Πηδάλιον ἡ ἀρίθμησις οὕτως ἔχει, κατὰ δὲ τὸν Ἀλιβιζᾶτον (Οἱ ἱεροὶ κανόνες) σ. 243 ὁ κανὼν οὗτος φέρει ἀξίοντα ἀριθμὸν ΑΓ'.

κύριοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὄρισαν αἱ σύνοδοι νὰ ἔχωσιν οἰκονόμους αὐτῶν ἰδίους ὥστε μὴ ἀμάρτυρον εἶναι τὴν οἰκονομίαν τῆς Ἐκκλησίας (Καν. ΚΣΤ'. τῆς Δ'. Οἰκουμενικῆς). «Περὶ οἰκονόμων. Ἐπειδὴ ἔντισιν ἐκκλησίαις, ὡς περιηγήθημεν, δίχα οἰκονόμων οἱ ἐπίσκοποι τὰ ἐκκλησιαστικά χειρίζουσι πράγματα, ἔδοξε πᾶσαν ἐκκλησίαν ἐπίσκοπον ἔχουσαν καὶ οἰκονόμον ἔχειν ἐκ τοῦ ἰδίου κλήρου, οἰκονομοῦντα τὰ ἐκκλησιαστικά κατὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ὥστε μὴ ἀμάρτυρον εἶναι τὴν οἰκονομίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐκ τούτου σκορπίζεσθαι τὰ αὐτῆς πράγματα καὶ λοιδορίαν τῇ ἱερῶσύνῃ προστριβεσθαι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσοι, ὑποκεῖσθαι αὐτὸν τοῖς θεοῖς κανόσιν». (Κανὼν ΙΑ', τῆς Ζ'.). «Δεῖ ὑπάρχειν οἰκονόμους ἐν ταῖς ἐπισκοπαῖς καὶ τοῖς μοναστηρίοις. Ὑπόχρεοι ὄντες πάντες τοὺς θεοὺς κανόνας φυλάττειν καὶ τὸν λέγοντα, οἰκονόμον εἶναι ἐν ἐκάστη ἐκκλησίᾳ, παντὶ τρόπῳ ἀπαράτρωτον διατηρεῖν ὀφείλομεν. Καὶ εἰ μὲν ἕκαστος μητροπολίτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ καθιστᾷ οἰκονόμον, καλῶς ἂν ἔχοι· εἰ δὲ μὴ γὰρ ἐξ ἀνθεντίας ἰδίας, τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπῳ ἄδεια ἐστὶ προχειρίζεσθαι οἰκονόμον ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ. Ὡσαύτως καὶ τοῖς μητροπολίταις, εἰ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἐπίσκοποι οὐ προαιροῦνται οἰκονόμους ἐγκαταστήσαι ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἐκκλησίαις· τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν μοναστηρίων». Τοιαύτη καὶ τοσαύτη φροντίς ἐγένετο περὶ τῶν ἰδίων τῆς Ἐκκλησίας κτημάτων.

Ἄλλ' οἱ Ἐπίσκοποι εἶχον καὶ ἴδια αὐτῶν κτήματα, καὶ ταῦτα δὲν ἐσυγγέοντο μετὰ τῶν κτημάτων, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἰδίων τούτων κτημάτων, εἰς ὅ,τι καὶ ὅσον δῆποτε καὶ ἂν συνίσταντο ταῦτα, ἦτον κύριος ὁ Ἐπίσκοπος καὶ εἶχε τὴν ἐξουσίαν νὰ διαθέτῃ ταῦτα ὅπως ἤθελε καὶ οὔτε τῆς Ἐκκλησίας κτήμα ἐγένοντο ταῦτα οὔτε τοῦ δημοσίου (Ἀποστολ. κανὼν Μ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ΚΔ') καὶ διὰ τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Ἐπίσκοπος ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς διαθέσεως τῶν ἰδίων αὐτοῦ πραγμάτων, ἀπηγορεύετο δ' εἰς αὐτόν, καθὼς καὶ εἰς πάντα κληρικὸν τὸ νὰ καθιστάνῃ κληρονόμους τῆς περιουσίας του μὴ ὀρθοδόξους ἢ αἰρετικούς, καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ ἂν ἦσαν οὗτοι. (Καν. Λ' «Ὡστε τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικούς μηδένα συνεισάγειν τοῖς μὴ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς, εἰ καὶ συγγενεῖς ἔτι μὴν ὦσιν. Μηδὲ διὰ δωρεᾶς τῶν οἰκείων πραγμάτων, ὡς εἴρηται, τοὺς ἐπισκόπους ἢ κληρικούς, τούτοις συνεισάγειν», καὶ ΠΘ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ. «Περὶ ἐπισκόπων τῶν αἰρετικῶν ἢ ἑλλήνων κληρονόμους καταλιμπανόντων. Ὁμοίως ὠρίσθη, ἵνα, ἐάν τις ἐπίσκοπος κληρονόμους συγγενεῖς ἢ ἐκτὸς τῆς ἰδίας συγγενείας αἰρετικούς ἢ ἑλλήνας προτιμήσῃ τῆς ἐκκλησίας καὶ μετὰ θάνατον ἀνάθεμα τῷ τοιοῦτῳ λεχθεῖη καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μηδαμῶς παρὰ τοῖς τοῦ Θεοῦ ἱερεῦσιν ἀνενεχθῆ, μηδὲ δυνηθῆ ἀπολογηθῆναι, ἐάν ἀδιάθετος ἀπογένῃ, ἐπειδὴ γενόμενος ἐπίσκοπος, εἰκότως ὀφείλει τῶν πραγμάτων αὐτοῦ τὴν διατύπωσιν ἀρμοδίαν τῷ ἑαυτοῦ

ἐπαγγέλματι ποιήσασθαι») ¹. Καὶ ἴδια αὐτοῦ πράγματα δὲν εἶναι μόνον ὅσα ἔχει πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἢ ἀποκτήσῃ μετ' αὐτὴν ἐκ πατρικῆς ἢ συγγενικῆς κληρονομίας, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐκ φιλοτιμίας τινὸς περιγένωνται εἰς αὐτόν. (Κανὼν Μ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ). «Ἐάν τις τῶν κληρικῶν πενιχρός, προκόψας εἰς τινα τάξιν, κτήσοιτό τί ποτε, ὑποκαῖσθαι τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἐπισκόπων. Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἢ καὶ οἰοδήποτε κληρικοί, οἱ μὴδὲν ἔχοντες, ἐὰν προκόψαντες τῷ καιρῷ τῆς ἐπισκοπῆς ἢ τῆς κληρώσεως αὐτῶν, ἀγροὺς ἢ οἰαδήποτέ γωρία ἐπ' ὄνοματι αὐτῶν ἀγοράσωσιν, ἵνα ὡς κατὰ δεσποτικῶν πραγμάτων ἔφοδον πεποιηκότες ἐνέχωνται, εἰ μὴ ἄρα λοιπὸν ὑπομνησθέντες τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα εἰσκομίσουσιν. Ἐὰν δὲ εἰς αὐτοὺς κυρίως φιλοτιμίᾳ τινός, ἢ διαδοχῇ συγγενείας περιέλθῃ, ἐξ αὐτοῦ ποιήσωσιν ὃ ἔχει ἢ πρόθεσις αὐτῶν. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸ προθέσθαι, εἰς τουπίσω μετατραπῶσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς ἀνάξιοι, ὡς ἀδόκιμοι κριθῶσιν».

Ἄλλ' ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι δὲν ἦσαν πλούσιοι πρὸ τῆς Ἐπισκοπῆς· ἐγίνοντο τοιοῦτοι καὶ ἄνθρωποι πένητες καὶ μὴδὲν ἔχοντες· καὶ οὗτοι γινόμενοι Ἐπίσκοποι ἐγίνοντο πλούσιοι καὶ ἠγόραζον κτήματα· καὶ ἐπειδὴ ὑπετίθετο καὶ δὲν ἦτον ἴσως ἀπίθανον ὅτι ἀπέκτησαν ταῦτα ἐκ τῶν προσόδων τῶν κτημάτων τῆς ἐκκλησίας, ἐφ' ὧν εἶχον ὅλην τὴν ἐξουσίαν ἐνουθετοῦντο οἱ τοιοῦτοι ν' ἀφίνωσι ταῦτα μετὰ θάνατον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοῦτο ἐννοεῖ ὁ Μ'. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ, ὡς ἐρμηνεύουσιν αὐτὸν καὶ οἱ παλαοὶ ἐξηγηταί. «Ἐπεὶ δοκοῦσιν ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας ταῦτα κτήσασθαι, ὀφείλουσι μὴ ἐτέροις, ἀλλὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ ταῦτα καταλιπεῖν», καὶ διὰ τοῦτο ἐξαίρει τὰ ἐκ φιλοτιμίας τινός ἢ διαδοχῆς συγγενικῆς περιελθόντα εἰς τὸν Ἐπίσκοπον κτήματα, τὰ ὁποῖα εἶχε τὴν ἐξουσίαν νὰ διαθέσῃ καθ' ἃ εἶχε προθέσεως καὶ προαιρέσεως. Καὶ καθὼς ἐφρόντισαν οἱ κανόνες περὶ τῆς καλῆς διοικήσεως καὶ οἰκονομίας τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας, οὕτως ἐφρόντισαν καὶ περὶ τῆς διαφυλάξεως τῶν ἰδίων τοῦ Ἐπισκόπου ἀπὸ τῆς διαρπαγῆς (Ἀποστολ. κανὼν Μ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ΚΔ, τῆς Δ'. Οἰκουμενικῆς ΚΒ'. «Περὶ τοῦ μὴ διαρπάξαι τοὺς κληρικούς τὴν οὐσίαν τῶν θνησκόντων ἐπισκόπων. Μὴ ἐξεῖναι κληρικοὺς μετὰ θάνατον τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, διαρπάξαι τὰ διαφέροντα αὐτῷ πράγματα, καθὼς καὶ τοῖς παραλαμβάνουσιν ἀπηγόρευται· ἢ τοὺς τοῦτο ποιοῦντας κινδυνεύειν περὶ τοὺς ἰδίους βαθμούς».

Ἐκ τούτων γίνεται δῆλον, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι εἶχον ἴδια αὐτῶν κτήματα, καὶ τὰ μὲν εἶχον πρὸ τῆς Ἐπισκοπῆς, τὰ δὲ ἀποκτοῦσαν ἐκ κληρονομίας καὶ ἐκ φιλοτιμίας καὶ αὐτῶν ἦσαν κύριοι, καθὼς εἶναι κύριος τῆς

1. Καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὑπάρχει ἀσυμφωνία ὡς πρὸς τὴν ἀρίθμησην τῶν κανόνων μεταξὺ τοῦ Πηδαλίου καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων τοῦ Ἀλιβιζάτου.

περιουσίας του καὶ πᾶς ἄλλος ἄνθρωπος καὶ εἶχον ὅλην τὴν ἐξουσίαν νὰ διαθέτωσι ταῦτα ὡς ἤθελον. Δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι ἐκέρδαινον πολλὰ χρήματα καὶ ἐκ τοῦ ἐπιτροπραχίου, ὡς λέγεται συνήθως. Ἄλλ' ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ταῦτα ἀνῆκον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐνῶ ἦσαν δωρεαὶ εἰς αὐτὸν ἀτομικῶς ἐκ φιλοτιμίας γενόμεναι· ὅθεν τῆς ἰδίας του περιουσίας κύριος ἦτον ὁ Ἐπίσκοπος καὶ εἶχεν ὅλην τὴν ἐξουσίαν νὰ διαθέτῃ ταύτην ὅπως ἤθελε, καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐκληρονόμει ταύτην. Ἄλλ' ἂν ἤθελε κληρονομῆ ἡ Ἐκκλησία εἴτε ὅλην τὴν περιουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου ὅσον ἀπαιτοῦσεν ὡς Ἐπίσκοπος, εἴτε μέρος αὐτῆς, ἠμπόρει νὰ ἔχη καὶ τι δίκαιον, διότι ἐπειδὴ εἶχεν ἴδια αὐτῆς καὶ πλούσια κτήματα καὶ ἐπειδὴ τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐξουσίαν εἶχεν ὁ Ἐπίσκοπος, ἠμπόρει τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ μετὰ τὴν Ἐπισκοπὴν ἀποκτηθεῖσα περιουσία αὐτοῦ συνίστατο ἢ ἡγοράζετο ἐκ τῶν προσόδων τῶν κτημάτων τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ὑπαινίττεται καὶ ὁ Μ'. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου.

Καὶ τοιαύτη μὲν ἦτον ἐν συντόμῳ ἡ κατάστασις τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀντικείμενον πρὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων· μετὰ δὲ ταύτην ὁποία τις ἦτον αὕτη, εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλους. Ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς δουλείας ἐστραγγήθησαν καὶ αἱ ἐκκλησῖαι τῶν ἰδίων αὐτῶν κτημάτων, καὶ τόσον ὁ Ἐπίσκοπος, ὅσον καὶ ὁ λοιπὸς κληρὸς ἐτρέφετο ἐξ ὧν ἐλάμβανεν ἀπὸ τῶν χριστιανῶν εἴτε ὡς κυρίων εἴτε ὡς τυχηρῶν δικαιωμάτων.

Ἄλλ' ὁποία ἡ κατάστασις τῶν Ἐπισκόπων ἐπὶ τῆς δουλείας τοιαύτη καὶ ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν σήμερον ἐκ τῶν κυρίων καὶ τυχηρῶν δικαιωμάτων ζῶσιν οἱ Ἐπίσκοποι καὶ ταῦτα εἶναι τόσα, ὥστε εἰς τινὰς δὲν ἐξαρκῶσι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἀποζῆν καὶ ζητοῦσι καὶ μνησιαίαν σύνταξιν πρὸς ἐξοικονομήσιν των, ἀλλ' ἐκ τοιούτων μέσων δὲν δύνανται βέβαια νὰ κατασταθῶσι πλούσιοι· καὶ ἂν ποτε μισθοδοτηθῶσιν οὔτ' ἐκ τοῦ μισθοῦ τούτου δύνανται νὰ πλουτήσωσιν.

Ἀπορεῖ ἡ Ἐπιτροπὴ, πῶς εἰς τοὺς μοναχοὺς ἐγένετο ἡ ἀφορμὴ τῶν κανόνων ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς Ἐπισκόπους ὅχι καὶ ὑπαινίττεται, ὅτι θεωρεῖ καὶ τοὺς Ἐπισκόπους μοναχοὺς καὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς κανόνας ὑπαγομένους· ἀλλὰ πόσῃ ἄγνοιαν καὶ ἀμάθειαν δεικνύει εἰς τοῦτο· ἂν ὁ Ἐπίσκοπος ἦτον μοναχὸς δὲν ἤθελε γίνεσθαι ἐξ ἐπισκόπου μοναχός, ὡς ἔγειναν πολλοὶ τοιοῦτοι κατὰ καιροὺς. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀναφέρει εἰς τὴν γνωμοδότησίν της κανόνας καὶ εἶδεν ἐξ αὐτῶν «ἔστω φανερά τὰ ἴδια τοῦ Ἐπισκόπου πράγματα καὶ φανερά τὰ κυριακά»· καὶ περὶ ἰδιοκτησίας Ἐπισκόπων διαλαμβάνουσι τόσοι κανόνες. Ἄρα ὁ Ἐπίσκοπος καὶ ὡς Ἐπίσκοπος, ἔχει καὶ δύναται νὰ ἔχη ἴδιαν περιουσίαν κινήτην καὶ ἀκίνητον· τί δὲ λέγουν οἱ κανόνες περὶ τοῦ μοναχοῦ; «οἱ μοναχοὶ οὐδὲν ὀφείλουσιν ἔχειν» (Κανὼν ΣΤ'. τῆς ΑΒ'. Συνόδου). «Περὶ τοῦ μὴ ἴδιόν τι ἔχειν τοὺς

μοναχούς. Οἱ μοναχοὶ οὐδὲν ἴδιον ὀφείλουσιν ἔχειν, πάντα δὲ τὰ αὐτῶν προσκυροῦσθαι τῷ μοναστηρίῳ. Φησὶ γὰρ ὁ μακάριος Λουκάς περὶ τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων καὶ τὴν τῶν μοναχῶν πολιτείαν διατυπούντων, ὡς οὐδεὶς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. Διὸ τοῖς ἐθέλουσι μονάζειν, ἄδειαν δίδοται περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς διατίθεσθαι πρότερον, καὶ οἷς ἂν βούλονται προσώποις, μὴ κεκωλυμένοις δηλονότι παρὰ τοῦ νόμου, τὰ αὐτῶν παραπέμπεσθαι. Μετὰ γάρ τοι τὸ μονάσαι, τῶν προσόντων αὐτοῖς ἀπάντων, τὸ μοναστήριον ἔχει τὴν κυριότητα καὶ οὐδὲν περὶ τῶν οἰκείων φροντίζειν ἢ διατίθεσθαι, τούτοις παρακεχώρηται. Εἰ δέ τις φωραθεῖη κτήσιν τινα, ἥτις οὐκ ἀπεκληρώθη τῷ μοναστηρίῳ, ἰδιοποιούμενος, καὶ φιλοκτησίας πάθει δουλούμενος· ταύτην μὲν παρὰ τοῦ ἡγουμένου ἢ τοῦ ἐπισκόπου ἀναλαμβάνεσθαι, καὶ πολλῶν παρουσία πιπρασκομένην, πτωχοῖς καὶ ἀπόροις διανέμεσθαι. Τὸν δὲ γε τὴν τοιαύτην κτήσιν, κατὰ τὸν πάλαι Ἀνανίαν, ὑποσυλᾶν μελετήσαντα τῷ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ ἢ ἀγία σύνοδος ὥρισε σωφρονίζεσθαι. Δῆλον δὲ ὡς, ἅτινα περὶ μοναζόντων ἀνδρῶν ἢ ἀγία σύνοδος ἐκανόνισε, τὰ αὐτὰ καὶ περὶ μοναζουσῶν γυναικῶν κρατεῖν ἐδικαίωσεν»· καὶ διατί; διότι ὁ μοναχὸς πρὶν γενῆ μοναχὸς ἀποτάσσεται τῷ κόσμῳ καὶ πᾶσι τοῖς κοσμοῖς καὶ ζῶν θεωρεῖται νεκρὸς, καὶ ὁ νεκρὸς τῷ κόσμῳ δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ ἔχη τι συνδέον αὐτὸν πρὸς τὸν κόσμον, οὔτε ἐν τῷ κόσμῳ ἔμπορεῖ πλέον νὰ ζῆ, ἂν δὲν θέλῃ νὰ εἶναι ἀρνητὴς τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὁμολογίας καὶ ψευδόμενος τῶν ὑποσχέσεών του. Ὁ Ἐπίσκοπος δὲν εἶναι μοναχὸς καὶ διὰ τοῦτο ἐξ Ἐπισκόπου γίνεται μοναχός. Ἀλλὰ καθὼς ὅστις ἐξ Ἐπισκόπου καταβιβάζῃ αὐτὸν ἑαυτὸν εἰς τὴν τοῦ μοναχοῦ τάξιν παύει πλέον ἀπὸ τοῦ νὰ ἦναι Ἐπίσκοπος καὶ νὰ ἐνεργῇ τὰ τοῦ Ἐπισκόπου (Κανὼν Β'. τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ Συνόδου). «Ὅτι οἱ μονάσαντες ἐπίσκοποι, ἐκπίπτουσι τῆς ἀξίας. Εἰ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἔνιοι τῶν Ἀρχιερέων εἰς τὸ τῶν μοναχῶν κατιόντες σχῆμα, ἐπὶ τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐβιάζοντο διαμένειν ὕψει, καὶ τοῦτο πράττοντες παρεωρῶντο· ἀλλ' οὖν ἢ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος καὶ τοῦτο ἐνθιμίζουσα τὸ παρόραμα, καὶ πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικὸς θεσμοὺς τὴν ἀτακτον ταύτην ἐπανάγουσα πράξιν, ὥρισε νὰ, εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ εἴ τις ἄλλος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος πρὸς τὸν μοναχικὸν θελήσει κατελθεῖν βίον καὶ τὸν τῆς μετανοίας τόπον ἀναπληρῶσαι, μηκέτι τούτου τῆς ἀρχιερατικῆς ἀντιποιεῖσθαι ἀξίας. Αἱ γὰρ τῶν μοναχῶν συνθῆκαι ὑποταγῆς λόγον ἐπέχουσι καὶ μαθητείας, ἀλλ' οὐχὶ διδασκαλίας ἢ προεδρίας· οὐδὲ ποιμαίνειν ἄλλους, ἀλλὰ ποιμαίνεσθαι ἐπαγγέλλονται. Διὸ, καθ' ἃ προεῖρηται, θεσπίζομεν, μηκέτι τινὰ τῶν ἐν ἀρχιερατικῷ καταλόγῳ καὶ ποιμένων ἐξεταζομένων, εἰς τὴν τῶν ποιμαιομένων καὶ μετανοούντων γῶραν ἑαυτὸν καταβιβάζειν. Εἰ δέ τις τοῦτο τολμήσειε πράξαι, μετὰ τὴν ἐκφώνησιν καὶ διάγνωσιν τῆς νῦν ἐκπεφωνημένης ψήφου, αὐτὸς ἑαυτὸν τοῦ ἀρχιερατικοῦ

ἀποστερήσας βαθμοῦ, οὐκέτι πρὸς τὸ πρότερον, ὅπερ δι' αὐτῶν τῶν ἔργων ἠθέτησεν, ἀξίωμα ἐπαναστρέψει». Οὕτω καὶ ὅστις μοναχὸς γενῆ Ἐπίσκοπος παύει πλέον ἀπὸ τοῦ νὰ ἦναι μοναχός, διότι μεταβαίνει εἰς τὴν τελειοτάτην ἐκκλησιαστικὴν τάξιν· ἐπομένως οἱ περὶ μοναχῶν κανόνες δὲν ἰσχύουσιν εἰς αὐτόν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ δεικνύει καὶ εἰς ἄλλο ἀντικείμενον πολλὴν ἄγνοιαν καὶ ἀμάθειαν. Θέλει τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον καθολικὸν κληρονόμον τῆς περιουσίας ὄλων τῶν Ἐπισκόπων. Ἄλλ' εἰς ποίους κανόνες ἢ νόμους στηρίζει τὴν γνώμην αὐτήν; Ἄν ἡ Ἐκκλησία εἶχε δικαίωμα κληρονομικὸν ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ Ἐπισκόπου, αὐτὴ ἠθέληεν εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἐπισκοπῆς, τῆς ὁποίας ὁ Ἐπίσκοπος ἀπέθνησκε π.χ. τὴν περιουσίαν τοῦ μακαρίτου Κορινθίας ἠθέλε κληρονομήσει ἡ Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου.

Ὅθεν κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας κανόνες ὁ Ἐπίσκοπος ἔχει τελείαν ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς εἴτε κινήτης εἴτε ἀκινήτου περιουσίας του καὶ αὐτὴν δύναται νὰ διαθέσῃ ὅπως θέλει καὶ οὔτε μερικὴ οὔτε καθολικὴ τις Ἐκκλησία ἔχει τι δικαίωμα ἐπ' αὐτῆς.

Ὅθεν ἡ ἐπὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμεῖου Ἐπιτροπὴ ὄφειλε νὰ περιορίζεται ἐντὸς τῆς σφαιρας τῶν γραπτῶν καθηκόντων της· ἡ ἐξήγησις καὶ ἐρμηνεία τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων δὲν εἶναι ἔργον αὐτῆς.

Ἐπιστρέφονται δὲ καὶ τὰ ἔγγραφα.

† Ὁ Κυνορίας Διονύσιος Πρόεδρος

† Ὁ (πρώην) Ἡλείας Ἰωνᾶς

† Ὁ Κυκλάδων Ἄνθιμος

† Ὁ Τριφυλίας Παΐσιος

».

Παρηλθεν ἕκτοτε ἀρκετὸν χρονικὸν διάστημα χωρὶς καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς συζήτησιν ἡ ὑπόθεσις αὐτή, μέχρις οὔ, κατὰ τὸ ἔτος 1839 ἐξ ἀφορμῆς τοῦ θανάτου τοῦ Νάξου Γαβριήλ, ἤρχισεν καὶ πάλιν ἀλληλογραφία μεταξὺ Συνόδου καὶ Ὑπουργείου. Ὁ ἐν λόγῳ Ἀρχιερεὺς ἀποθανὼν ἐγκατέλιπε τὰ κάτωθι αὐτοῦ ἄμφια. «Ἐν σπηλαίῳ σαβαΐ, ἐν ἐπιγονάτιον κεντητὸν ἔχον τὴν εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐν ὁμοφόριον ἀτλάξι κόκκινον μὲ χρσοῦς μεταξίνους, ἕνα μανδύαν ἀπὸ ἀτλάξι παλαιόν, μανδήλιον ἀπὸ ἀτλάξι ἄσπρον κεντημένον εἰς τὰ ἄκρα, ἐν ζεύγος ἐπιμάνικα μαῦρα κεντημένα, δύο ζεύγη ὅμοια παλαιά, μικρὰ εἰκὼν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στοργγγύλη κεντημένη, ὁμοφόριον ἀπὸ ἄσπρον ἀτλάξι μὲ γαλόνη καὶ χρσοῦς χρσοῦς, ἐπιτραχήλιον τραστόρι, σάκκον χρσοῦν μὲ κομβία ἀργυρᾶ χρσωμένα, ἐν ζεύγος ἐπιμάνικα χρσοῦ, ἐπιγονάτιον χρσοῦν μὲ πέταλα ἀργύρου καὶ ῥάβδον μὲ λαβὴν ἀργυρᾶν εἰς σχῆμα ὄφραως»· ἡ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεία προνοοῦσα δῆθεν «περὶ τῆς προσωρινῆς ἐξασφαλίσεως τῆς περιουσίας» τοῦ ἐν λόγῳ Ἀρχιερεῶς «μέχρις ὅτου ἐξακριβωθῆ εἰς τίνα ἀνήκει»

αὕτη καὶ ἐπιθυμοῦσα, ὅπως τὰ Ἀρχιερατικά αὐτοῦ ἄμφια «μὴ μένουν παρὰ τῇ Γραμματείᾳ ὅπου δὲν ὑπάρχει ὁ προσήκων τόπος διὰ νὰ φυλαχθῶσιν» ἀπέστειλε ταῦτα «εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον διὰ νὰ τηρηθῶσιν ἀνεπαφα μέχρι δευτέρας διαταγῆς».

Ὡς πρὸς τὴν ἐνέργειαν ταύτην τῆς Γραμματείας, τῆς ἀποστολῆς δηλονότι τῶν ἱερῶν ἀμφίων τοῦ περὶ οὗ πρόκειται Ἀρχιερέως τῇ Ἱ. Συνόδῳ, ἀνεξαρτήτως τῆς μελλοντικῆς αὐτῶν διαθέσεως, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι αὕτη ὠρμηθῆ ἐκ διαθέσεων συμπαθῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, τοσούτω μᾶλλον, καθ' ὅσον κατὰ τὴν ὑπ' ὄψιν ἐποχὴν ἔλαβον χώραν βεβηλώσεις, κατὰ τὴν ἐκποίησιν ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀμφίων¹.

Οὐχ' ἦττον ὁμως ἡ Γραμματεία ἐμμένουσα εἰς τὴν ἀντίληψιν, ὅτι οἱ

1. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἀναφορὰ τοῦ Ἀχαΐας Μελετίου πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον σχετικῶς πρὸς τὴν ἐνέργειαν τοῦ Δημάρχου Λετρίνων ἐπιζητήσαντος, ὅπως ἐκποίησιν τὰ ἱερὰ ἄμφια τοῦ Ὡλένης Ἰωσήφ «ἐπὶ δημοπρασίας διὰ χρῆσιν τοῦ Δήμου ὡς ἄχρηστα...». Ἰδού ἡ ἀναφορὰ τοῦ Ἀχαΐας

« Ἀριθ. πρωτ. 21

Ἐν Π. Πάτραις τὴν 13 Ἰανουαρίου 1839.

» διεκ. 6

Πρὸς

τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τοῦ Βασιλείου
Περὶ τῶν Ἐπισκοπικῶν ἱερῶν ἀμφίων.

Ἱερὰ τινὰ ἄμφια ἀφιερωμένα πρὸ χρόνων εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἡλείας παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Ὡλένης Κυρίου Ἰωσήφ ὑπάρχουσι καὶ ἤδη ἐν αὐτῇ διατελοῦντα συνήθως ὑπὸ τὴν διαχειρίσιν τῶν διαδόχων ἐκείνου τῶν διεπόντων τὴν ἐπαρχίαν ταύτην Ἐπισκόπων μέχρι τοῦ 1832 ἔτους. Ταῦτα διασωθέντα ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος μετέφερον ἐκείθεν ὁ ὑποφανόμενος τὸ 1831 καὶ διεχειριζόμεν ἐπισκοπεύων τότε ἐν Ἡλείᾳ διαδεχθεὶς με ἐπομένως ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἅγιος Ἀργολίδος παρέλαβε ταῦτα καὶ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ μέχρι τοῦ Ἰουλίου μηνός π.ε. ὅτε ἀπέστειλε ταῦτα εἰς Πύργον καὶ παρέλαβεν ὁ Δήμαρχος Λετρίνων τοῦ Δήμου τῆς πρωτευούσης τῆς Ἡλείας.

Ἐν τῇ εἰς Πύργον δὲ προλαβόντως διαμονῇ μου ζητήσας ταῦτα, ὡς Ἐπίσκοπος τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς παρὰ τοῦ Δημάρχου ἔλαβον εἰς ἀπάντησιν, ὅτι τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἱερὰ ἄμφια σκοπεύει ὁ Δήμος νὰ ἐκποίησιν ἐπὶ δημοπρασίας διὰ χρῆσιν τοῦ Δήμου ὡς ἄχρηστα δῆθεν καὶ ὁ Ἐπίσκοπος ἐὰν ἀγαπᾷ νὰ τὰ ἀγοράσῃ θέλει προτιμηθῆ με μετριωτέραν μάλιστα τιμὴν καὶ οὕτω δὲν ἐδόθησαν.

Μὴ θέλων ἀφ' ἐνός μέρους νὰ ἐξετάσω, ἐὰν μόνος ὁ Δήμος οὕτος ἔχη τὸ δικαίωμα καὶ δύναται νὰ ἐκποίησιν πράγματα ἀνήκοντα ἐπίσης καὶ εἰς ἄλλους τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας δήμους, γνωρίζων δ' ἀφ' ἑτέρου, ὅτι τοιαῦτα ἀφιερῶματα Ἐπισκόπων δὲν ἀποσπῶνται τῆς Ἐπισκοπῆς, οὐδὲ ἄλλα εἶδη πραγματειῶν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ἐκτίθωνται εἰς δημοπρασίαν καὶ θεωρῶν τὴν πρότασιν τοῦ Δημάρχου σκανδαλώδη καὶ προσβάλλουσαν ἐπαισθητῶς τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀξιοπρέπειαν, ἔκρινα εὐλογον νὰ καθυποβάλλω ταῦτα πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ νὰ παρακαλέσω αὐτήν, ὅπως διατάξῃ τὰ δόντα μὴ ἀνεχομένη βεβαίως τοιαύτην ἀνόσιον πράξιν τοῦ μνησθέντος Δημάρχου.

Ὁ εὐπειθέστατος Ἐπίσκοπος Ἀχαΐας Μελέτιος».

κατὰ σάρκα συγγενεῖς τῶν πρὸς Κύριον ἐκδημούντων Ἀρχιερέων δὲν δικαιοῦνται ἵνα κληρονομῶσιν αὐτούς, προέβαινεν εἰς πράξεις ἥμισυ κανονικὰς, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον τούτους καὶ ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων ἐνήγαγεν δι' ὃ καὶ ἡ Σύνοδος ἐν συνεχείᾳ, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4473 καὶ ἀπὸ 2 Ἰουνίου 1836 πρὸς αὐτὴν ἐγγράφου τῆς ἐπανερχομένη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἐκθέτει καὶ αὐτῆς τὴν ἀποψίν τῆς.

Ἴδου τὸ ἐγγράφον Αὐτῆς.

« Ἀριθ. πρωτ. 9073
» διεκ. 500

Ἐν Ἀθήναις τὴν 30 Ἰουλίου 1840

Ἡ Σύνοδος

Πρὸς τὴν Γραμματεῖαν κ.λ.π.

Περὶ περιουσίας τῶν Ἐπισκόπων κ.λ.π.

Πληροφορεῖται ἡ Σύνοδος, ὅτι ἡ Β. αὕτη Γραμματεία θεωρεῖ καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου, ὡς καὶ τοῦ μοναχοῦ ἀνήκουσαν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ εἰς τὸ δημόσιον ἀντιποιεῖται τὴν περιουσίαν τῶν ἀποβιωσάντων Ἐπισκόπων τοῦ τε Νάξου Γαβριὴλ καὶ τοῦ Ἀχαΐας Μελετίου καὶ ἐνεκεν τούτου ἐνάγει τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, ὡς λαβόντας ἢ ζητοῦντας νὰ λάβωσιν αὐτὴν ὡς νόμιμοι αὐτῶν κληρονόμοι. Ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὑπάρχουσι ῥητοὶ κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ καὶ δὲν μένει οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι ἔχουσιν ἰδίαν αὐτῶν περιουσίαν καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν κληρονομοῦσι αὐτὸν οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ εἴτε ἐκ διαθήκης εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου. Τοὺς περὶ τούτου ἐκκλησιαστικὸς κανόνας ἀνέφερον ἡ Σύνοδος ἀπὸ 2 Ἰουνίου 1836 καὶ ὑπ' ἀριθ. 4473 πρὸς τὴν Β. ταύτην Γραμματεῖαν μεθερμηνεύσασα αὐτοὺς καταλλήλως καὶ ἐξέθεσεν ἐν ταῦτῳ πρὸς αὐτὴν τοὺς ἀποχρῶντας λόγους ἐπὶ τῆς περὶ τούτου ἐκδοθείσης τότε γνώμης τῆς ἐπὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου Ἐπιτροπῆς. Καὶ ἡ ἰδία Β. αὕτη Γραμματεία τοὺς μὲν ἐκκλησιαστικὸς κανόνες καὶ τοὺς λόγους τῆς Συνόδου ἀπεδέχθη, τὴν δὲ γνώμην τῆς ἐπὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου ἐπιτροπῆς ἀπεδοκίμασε καὶ συμφώνως πρὸς αὐτοὺς τότε ἐγνώρισε τοὺς συγγενεῖς τοῦ μακαρίτου Κορινθίας Κυρίλλου ὡς νομίμους αὐτοῦ κληρονόμους ἐπὶ τῆς περιουσίας του καὶ οὐδεὶς ἄλλος συγγενῆς οὔτε τοῦ Εὐβοίας Ἀνθίμου, οὔτε τοῦ Ἀκαρνανίας Πορφυρίου καὶ τόσων ἄλλων ἐν τῷ μεταξὺ μέχρι σήμερον ἀποβιωσάντων Ἐπισκόπων ἐνέχθη ἕκτοτε ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ὡς κληρονόμος.

Ὅθεν ἀναφέρουσα ἡ Σύνοδος πρὸς τὴν Β. ταύτην Γραμματεῖαν τὴν περίστασιν ταύτην κρίνει εὐλογον νὰ παρακαλέσῃ αὐτὴν νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπὸ 2 Ἰουνίου τοῦ 1836 καὶ ὑπ' ἀριθ. 4473 εἰρημένην Συνοδικὴν ἐκθέσιν καὶ δυνάμει τῶν ἐν αὐτῇ ἐκτιθέντων ἐκκλησιαστικῶν κανόνων νὰ γνωρίσῃ ὡς κληρονόμους καὶ τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος συγγενεῖς τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ τε Νάξου Γαβριὴλ καὶ τοῦ Ἀχαΐας Μελετίου ἐπὶ τῆς περιουσίας

αὐτοῦ, ὡς ἐγνώρισε καὶ τοὺς συγγενεῖς τοῦ Κορινθίας Κυρίλλου, τοῦ Εὐβοίας Ἀνθίμου καὶ τῶν ἄλλων μέχρι τοῦδε ἀποβιωσάντων Ἐπισκόπων τοῦ Βασιλείου.

† Ὁ Ἀργολίδος Κύριλλος Πρόεδρος

† Ὁ Ὑδρας Γεράσιμος

† Ὁ Θήρας Ζαχαρίας

† Ὁ Σελλασίας Θεοδώρητος

† Ὁ Φωκίδος Νεόφυτος

».

Ὡς ἀνωτέρω ἀνεγράψαμεν, ἡ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεῖα προνοοῦσα διὰ τὴν διατήρησιν τῆς περιουσίας τοῦ Νάξου Γαβριήλ «μέχρι τῆς ἐξακριβώσεως εἰς ποῖον ἀνήκεν ἡ περιουσία αὕτη» ἔλαβε διάφορα «ἐξασφαλιστικά μέτρα» ἐπανερχομένη δ' ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 22903]2720]6]10]1843 ἐγγράφου τῆς πρὸς τὴν Σύνοδον ζητοῦσα «εἰδικῶς» τὴν ἐαυτῆς γνώμην ἐπιπροσθέτει καὶ τὰ ἐξῆς. «Μεταξὺ τῶν ἐξασφαλιστέων πραγμάτων ὑπῆρχον τὰ εὐρεθέντα ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀποβιώσεως τοῦ Ἐπισκόπου χρήματα, ἀργυρᾶ οικιακὰ σκευῆ, ἀργυρᾶ ἀρχιερατικὰ ἄμφια, βιβλία τινὰ ἐκκλησιαστικά καὶ τὰ διὰ τοῦ εἰρημένου ἐγγράφου τῆς Γραμματείας παρακατατεθέντα παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ Ἀρχιερατικὰ ἄμφια.

Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως οἱ δ' αὐτῆς ἀναγνωρισθέντες κληρονόμοι παρέλαβον ἀπὸ τὸ κεντρικὸν Ταμεῖον τὰ παρακατατεθειμένα χρήματα καὶ τὰ ἀργυρᾶ οικιακὰ σκευῆ. Ἐμειναν δὲ μόνον ἀπαράδοτα εἰς αὐτοὺς βιβλία τινὰ, ὡς εἴρηται, ἐκκλησιαστικά καὶ ἡ ἱερὰ ἀποσκευὴ τοῦτέστι τὰ σκευῆ καὶ ἄμφια τὰ εἰς χρῆσιν τῆς ἱερᾶς ὑπηρεσίας προσδιωρισμένα. Ἐκ ταύτης τῆς ἱερᾶς ἀποσκευῆς μέρος μὲν φυλάττεται παρὰ τῷ ἀποθεματικῷ ταμεῖῳ καὶ ταῦτα εἰσὶν

α) Ἄηρ ἤτοι τὸ ἐπικάλυμμα τῶν ἁγίων ποτηρίου καὶ δισκαρίου κ.λ.π.

β) Περιζώνιον

γ) Ἀρχιερατικὴ ράβδος

δ) Τρικῆριον

ε) Δικῆριον

στ) Μίτρα

ζ) Δύο ἐγκόλπια

η) Σταυρὸς τῆς μίτρας

} ἅπαντα ἀργυρᾶ

μέρος δέ, τοῦτέστιν Ἀρχιερατικὰ ἄμφια καὶ ράβδος μὲ λαβὴν ἀργυρᾶν φυλάττονται παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ. Ταῦτα ἔμειναν καὶ μένουσιν εἰσέτι ἀπαράδοτα εἰς τοὺς κληρονόμους, διότι σχετικῶς πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ΟΓ' κανόνος τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων¹ καὶ τοῦ Γ' κανόνος τῆς Α' καὶ Β'.

1. Οὗτος ἔχει ὡς ἐξῆς. «Περὶ τοῦ ἱερῶν σκευῶν εἰς οικειανχρησιν λαμβάνοντος. Σκευῶν χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἁγιασθῆν ἢ ὀσθῆν, μηδεὶς ἐτι εἰς οικίαν χρησιν σφετερίζεσθω παράνομον γάρ. Εἰ δὲ τις φωραθῆι ἐπιτιμᾶσθω ἀφορισμῷ».

Ἁγίας Συνόδου¹, τὰ ἐθεώρησεν ὁ προκάτοχος ἡμῶν καὶ τὰ θεωροῦμεν καὶ ἡμεῖς ὡς εἰς μηδὲνα ἄλλον ἀνήκοντα, εἰ μὴ εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν, τῆς ὁποίας ὁ ἀποβιώσας προΐστατο».

Ἐπειδὴ μηδεμιᾶς μνείας ἐν τῇ ἀποφάσει γινομένης περὶ τῆς ἀνωτέρω σημειωθείσης ἱερᾶς ἀποσκευῆς, ἢ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματεία διατάζουσα, ὡς φαίνεται, περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐννοίας τῶν προμνησθέντων κανόνων καὶ ὑπολαμβάνουσα ὅ,τι αἱ διατάξεις αὐτῶν ἀπαγορεύουσι μόνον εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ Ἐπισκόπου νὰ μὴ μεταχειρισθοῦν εἰς βέβηλον χρῆσιν τὰ εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν ἀνήκοντα, ζητεῖ παρ' ἡμῶν νέα ἐπιχειρήματα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης τῆς προεκφρασθείσης ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἄλλως θέλει εὐρεθῆ, ὡς λέγει, ἠναγκασμένη νὰ διατάξῃ μὲν τὴν παραδόσιν τῶν παρὰ τῷ Κεν-

1. Καὶ οὗτος ἔχει ὡς ἑξῆς. «Περὶ τῶν τοῖς ἱεροῖς εἰς οἰκίαν χρωμένων ὑπηρεσίαν. Οἱ τοῖς πάθεσιν ἑαυτοὺς ἐκδότους παραστήσαντες, οὐ μόνον τὴν ἀπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων τιμωρίαν οὐ φρίττουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐκείνων κατορχεῖσθαι, τετολμήκασιν. Στρεβλοῦσι γὰρ αὐτοὺς καὶ πρὸς τὸ ἐμπαθὲς αὐτῶν ἀποκιβδηλεύουσι τοῦ θελήματος· ἵνα τῇ φιλοτιμίᾳ τῆς ἐμπαθείας, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, μὴ μόνον ἀνεύθυνον αὐτοῖς ἢ τὸ κακόν, ἀλλὰ καὶ θεῖον νομιζοῦτο. Τὸν γὰρ ἀποστολικὸν κανόνα, τὸν λέγοντα, Σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν, ἁγιασθὲν ἢ ὀθόνην, μηδεὶς ἔτι εἰς οἰκίαν χρεῖαν σφετεριζέσθω· παράνομον γάρ· εἰ δέ τις φωραθῆι, ἐπιτιμᾶσθω ἀφορισμῷ. Τοῦτο οὖν εἰς συνηγορίαν τῶν οἰκείων παρανομημάτων ἐκλαμβάνοντες, οὐ, φασί, δεῖν καθαιρέσεως ἀξίους κρίνεσθαι τοὺς τὴν σεβασμίαν τῆς Ἁγίας Τραπέζης ἐνδυτὴν εἰς οἰκίον χιτῶνα ἢ ἑτερόν τι τῶν ἀμφίων μετασχηματίζοντας· οὐ μὴν, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς τὸ ἅγιον ποτήριον, ὃ τῆς ἀσεβείας! ἢ τὸν σεπτὸν δίσκον ἢ τὰ τούτοις παραπλήσια, εἰς ἰδίαν ἐκδαπανῶντας χρεῖαν ἢ καταχραίνοντας· ὁ γὰρ κανὼν, φασί, τοὺς εἰς τοῦτο περιπίπτοντας, ἀφορισμῷ μὲν καθυποβάλλεσθαι, ἀλλ' οὐ καθαιρέσει ἐδικαίωσεν. Ἄλλὰ τίς ἂν ἀνάσχοιτο τῆς τοσαύτης παραποιήσεως καὶ δυσσεβείας τὸ μέγεθος; Τοῦ γὰρ κανόνος τοῖς τὸ μόνον ἁγιασθὲν εἰς χρῆσιν, ἀλλ' οὐκ εἰς τελείαν ἀρπαγὴν, σφετεριζομένης, τὸν ἀφορισμὸν ἐπιπέμποντος αὐτοὶ καὶ τοὺς καθαρπάζοντας καὶ ἱεροσυλοῦντας τὰ τῶν ἁγίων ἅγια, ἐλευθεροῦσι τῆς καθαιρέσεως, καὶ τοὺς εἰς βρωμάτων ὑπηρεσίαν, ὅσον γε τῇ ὑφ' ἑαυτοὺς κρίσει, τοὺς σεβασμίους δίσκους ἢ τὰ ἱερὰ ποτήρια καταμολύνοντας ἀκαθαιρέτους εἰσάγουσι. Καίτοι φανεροῦ καθεστηκότος τοῦ μιάσματος καὶ δήλον ὄν, ὡς οἱ τὰ τοιαῦτα πράττοντες, οὐ μόνον καθαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐσχάτης δυσσεβείας τῷ ἐγκλήματι περιπίπτουσι. Διόπερ ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος, τοὺς τὸ ἅγιον ποτήριον ἢ τὸν δίσκον ἢ τὴν λαβίδα ἢ τὴν σεβασμίαν ἐνδυτὴν, ἢ τὸν λεγόμενον ἀέρα ἢ ἄπλως τοὺς ἐν τι τῶν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἱερῶν καὶ ἁγίων σκευῶν ἢ ἀμφιασμάτων, εἰς ἴδιον κέρδος ὑφαρπάζοντας ἢ εἰς χρῆσιν ἀποχρωμένους ἀνίερον, παντελεῖ καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι. Τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ βεβηλῶσαι· τὸ δέ, συλῆσαι τὰ ἅγια. Τοὺς μέντοι τὰ ἔξωθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἀφωρισμένα σκευὴ τινὰ, ἢ ἄμφια, εἰς χρῆσιν ἀνίερον ἑαυτοῖς ἢ ἑτέροις παρέχοντας, τούτους καὶ ὁ κανὼν ἀφορίζει, καὶ ἡμεῖς συναφορίζομεν· τοὺς δὲ παντελῶς ἀφαρπάζοντας τῇ τῶν ἱεροσῶλων καταδίκη καθυποβάλλεσθαι». (*Ἀμ. Ἀλιβιζάτου ἐνθ' ἀνωτ. σ. 25, 314 - 316).

τρικῶ Ταμείῳ κατατεθειμένων σκευῶν, νὰ ζητήσῃ δὲ δι' ἡμῶν καὶ τὴν παραδοσὶν τῶν παρὰ τῇ Ἱερῇ Συνόδῳ εὐρισκομένων.

Διὰ τοῦτο ἡμεῖς ἂν καὶ δὲν ἔχομεν τι ν' ἀντιτάξωμεν πρὸς τὰς παρατηρήσεις τοῦ προκατόχου ἡμῶν, εὐρίσκοντες αὐτὰς ὀρθὰς καὶ συμφώνους μὲ τὰς διατάξεις τῶν ἱερῶν κανόνων, μολοντοῦτο ἐπὶ τῇ διαληφθείσῃ αἰτήσῃ τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματείας ζητούσης τὰ ἀνήκοντα πρὸς ὑποστήριξιν ἐπιχειρήματα, ἀξιούμεν τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἵνα ἐκφράσῃ εἰς ὑμᾶς αἰτιολογημένως τὴν γνώμην της ὅσον τάχιον περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως εἰδικῶς. Λέγομεν εἰδικῶς, διότι δι' ἑτέρου ἐγγράφου θέλομεν ἐπασχολήσει τὴν προσοχὴν τῶν Σεβασμιωτάτων μελῶν αὐτῆς εἰς γενικὴν περὶ τοιούτων διάσκεψιν καὶ γνώμοδότησιν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6 Ὀκτωβρίου 1843

Ὁ Γραμματεὺς
Ἰ. Ρίζος

Ἡ Ἱ. Σύνοδος, εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀνωτέρω ἐγγράφου τῆς Γραμματείας γράφει τὰ ἑξῆς.

« Ἀριθ. πρωτ. 18872
διεκ. 407

Ἐν Ἀθήναις τὴν 23 Ὀκτωβρίου 1843.

Ἡ Σύνοδος

Πρὸς τὴν Γραμματείαν κλπ.

Ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 22903 ἐγγράφου κ.λ.π.

Ἐπειδὴ τὰ ἐν τῷ Κεντρικῷ Ταμείῳ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῷ Συνοδικῷ Γραφείῳ εὐρισκόμενα ἱερὰ ἄμφια καὶ σκευὴ τοῦ μακαρίτου Ἐπισκόπου Νάξου κυροῦ Γαβριὴλ ζητοῦνται παρὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, καὶ ταῦτα ὑπὸ μὲν τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Β. Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας κατὰ τὴν περὶ αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν δικαστικὴν ἀπόφασιν θεωροῦνται ὡς δοτέα αὐτοῖς, ὑπὸ δὲ τῆς Β. ταύτης Γραμματείας στηριζομένης εἰς τὸν ΟΓ'. κανόνα τῶν θείων Ἀποστόλων καὶ τὸν Γ'. τῆς Α'. καὶ Β'. Ἀγίας Συνόδου μὴ δοτέα καὶ ἔνεκεν τούτου ζητεῖται ἤδη παρ' αὐτῆς ἢ περὶ τούτων γνώμη τῆς Συνόδου, κρίνει εὐλογον αὕτη, ν' ἀναφέρῃ πρὸς αὐτὴν εἰς ἀπάντησιν ὡς ἑξῆς.

Οἱ δύο ῥηθέντες ἀποστολικοὶ καὶ συνοδικοὶ κανόνες, ἔφ' ὧν στηρίζεται ἡ Β. αὕτη Γραμματεία ἀφορῶσι τὰ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ἱερὰ ἄμφια καὶ σκευὴ μὴ συγχωροῦντες τὴν παρὰ τινος γενομένην βέβηλον αὐτῶν χρῆσιν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἱερὰ ἄμφια καὶ σκευὴ τοῦ Ἐπισκόπου· διότι ταῦτα κατὰ τὸν Μ'. κανόνα τῶν θείων ἀποστόλων θεωροῦνται ἴδια τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ κληρονομοῦσιν αὐτὰ μετὰ τὸν θάνατόν του εἴτε ἐκ διαθήκης εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου οἱ συγγενεῖς καὶ κληρονόμοι αὐτοῦ. Καὶ ἐπειδὴ ἡ Σύνοδος ἀπεφάνθη ἀπὸ 2 Ἰουνίου 1836 καὶ ὑπ' ἀριθ. 4473 καὶ ἀπὸ 30 Ὀκτωβρίου 1840 καὶ ὑπ' ἀριθ. 9073 περὶ τῆς ἐν γένει περιουσίας τῶν Ἐπισκόπων,

δὲν δύναται εἰμὴ συνεπῆς οὖσα εἰς τὰς πράξεις της νὰ θεωρήσῃ καὶ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῷ Κεντρικῷ Ταμείῳ καὶ τῷ Συνοδικῷ Γραφείῳ ἐναποκείμενα ἱερὰ ἄμφια καὶ σκευὴ τοῦ μακαρίτου ἐπισκόπου Νάξου κυροῦ Γαβριήλ ὡς ἀπαρτίζοντα μέρος τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἀνήκοντα εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ.

† Ὁ *Εὐβοίας Νεόφυτος Πρόεδρος*

† Ὁ *Κυκλάδων Δανιὴλ*

† Ὁ *Πρώην Ἡλείας Ἰωνᾶς*

† Ὁ *Ἀχαΐας Γρηγόριος* »

Ἴδωμεν ὁμῶς τὴν ἀπάντησιν τοῦ Ὑπουργείου.

« Ἀριθ. πρωτ. 23215

» διεκ. 3253

Ἐν Ἀθήναις τὴν 26 Ὀκτωβρίου 1843.

Ἡ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως

Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας

Πρὸς

τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τοῦ Βασιλείου

Μ' ἀπορίαν ὄχι μικρὰν ἀνέγνωμεν τὸ ἀπὸ 23 τοῦ παρόντος μηνὸς Συνοδικὸν ἔγγραφον, καὶ λυπούμεθα ἠναγκασμένοι ὄντες νὰ κάμωμεν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον παρατηρήσεις δι' ἐπαναλήψεως τῶν εἰς αὐτὴν προεπιστάλεντων, τὰ ὁποῖα, ὡς μὴ ἄφειλε, παρεξηγήθησαν.

Καὶ Α'. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἀναφέρουσα εἰς τὸ διαληφθὲν ἔγγραφόν της, ὅτι ἡ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματεία ἐθεώρησε τὴν ἐκδοθεῖσαν δικαστικὴν ἀπόφασιν εἰς τὰ ἀρχιερατικά ἄμφια ὡς *δοτέα* εἰς τοὺς κληρονόμους ἀγνοοῦμεν εἰς ποῖον μέρος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 22903 ἐγγράφου ἡμῶν εὔρεν ἐκπεφρασμένην ἢ κἄν ὑπονοουμένην τοιαύτην ἰδέαν. Ἡ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν (Γραμματεία) δὲν τὰ ἐθεώρησε *δοτέα*, ἀλλ' ἐζήτησε παρ' ἡμῶν *νέα ἐπιχειρήματα* «πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης τῆς προεκφρασθείσης ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας κ.λ.π.» Τοιαῦτα δὲ *νέα ἐπιχειρήματα*, οὐδεμία ἄλλη ἀρχὴ εἶναι ἀρμοδία νὰ προμηθεύσῃ εἰμὴ μόνῃ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἢ ὀφείλουσα καὶ τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῶν ἱερῶν κανόνων νὰ γινώσκῃ καὶ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως αὐτῶν νὰ φροντίζῃ ἀπένειμεν ἄρα εἰς ἡμᾶς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔκφρασιν μῆτε περιεχομένην, μῆτε κἄν ὑπονοουμένην εἰς τὸ ἔγγραφον ἡμῶν 6 Ὀκτωβρίου τ. ἕ.

Β'. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐκθέτει εἰς τὸ διαληφθὲν ἔγγραφόν της, ὅτι ἀμφότεροι καὶ ΟΓ' κανὼν τῶν θείων Ἀποστόλων καὶ ὁ Ι' κανὼν τῆς Α' καὶ Β' Ἀγίας Συνόδου «ἀφορῶσι τὰ ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας ἱερὰ ἄμφια καὶ σκευὴ, μὴ συγχωροῦντες τὴν παρά τινος γινομένην βέβηλον χρῆσιν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἱερὰ ἄμφια καὶ σκευὴ τοῦ Ἐπισκόπου, διότι ταῦτα κατὰ τὸν Μ' κανόνα τῶν θείων ἀποστόλων θεωροῦνται ἴδια τοῦ Ἐπισκόπου κ.τ.λ.»

Ἐπὶ τοιαύτης διασκέψεως προεκθέτοντες

α) ὅτι ἱερὰ σκευὴ εἶναι καὶ τὰ τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τὰ τοῦ ἱερέως καὶ παντὸς τοῦ διακονοῦντος εἰς τὴν ἀναίμακτον καὶ φοβερὰν ἐκείνην λατρείαν ἐνδύματα καὶ ἱερὰ κυρίως εἰς τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν ἀποκαλοῦνται ὅλα τὰ ἐνδύματα τῆς ἱερᾶς αὐτῶν στολῆς.

β) ὅτι τὰ ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, ἄλλα μὲν εἰσὶν ἕνδον τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, ἄλλα δὲ ἔξωθεν αὐτοῦ· καὶ τινὰ μὲν τούτων ὀνομάζονται ἰδίως ἅγια, ὡς ἅγιον ποτήριον κ.τ.λ. τινὰ δὲ ἀδιαστόλως ἱερὰ καὶ ἅγια, ὡς ἱερός δίσκος καὶ ἅγιος δίσκος, ἱερὰ καλύμματα καὶ ἅγια καλύμματα κ.τ.λ.

γ) ὅτι οἱ ἀνωτέρω μνημονευθέντες κανόνες ἀπαγορεύουσι ἠθῶς τῶν μὲν ἁγίων τὴν βέβηλον, τῶν δὲ ἱερῶν τὴν ἀνίερον χρῆσιν· ἐξηγουμέθα ἐκτενέστερον.

Εἰς ἀφορισμὸν καθυποβάλλουσιν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι τὸν εἰς οἰκείαν χρῆσιν σφετεριζόμενον οὐ μόνον σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν *ἁγιασθὲν*, ἀλλὰ καὶ ὀθόνην· διὰ δὲ τῆς ὀθόνης λέγουσιν οἱ ἐρμηνευταὶ (ὄρα τὸν Ζωναράν) ὁ κανὼν «ἅπαν ἐδήλωσεν ὕφασμα» χρῆσιμον εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν. Τὸν ἀποστολικὸν τούτον κανόνα ἐπειδὴ τινες παρεξηγοῦντες ἔλεγον «ὅτι τὸν τὰ ἅγια ὅποια ἂν εἶεν εἰς οἰκείαν μετασχηματίζοντα χρεῖαν ἀφορίζεσθαι, ἀλλ' οὐ καθαιρεῖσθαι χρῶν στρεβλοῦντες καὶ διαστρέφοντες τὴν τούτου διάνοιαν» ἢ ἁγία ΑΒ'. Σύνοδος ἐξέθετο τὸν Γ'. αὐτῆς κανόνα, διὰ τοῦ ὁποίου διαστίζει τοὺς κινοῦντας τὰ ἅγια καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἱερὰ διαστίζει ἅπ' ἀλλήλων· τὰ μὲν γὰρ φησὶν ἐνεργουσι περὶ τὸ θυσιαστήριον, οἷον δίσκος ἱερός καὶ ποτήριον καὶ τὰ τῆς παναγοῦς Τραπεζῆς ἐνδύματα καὶ ὅσα τοιαῦτα· τὰ δὲ ἔξωθεν τοῦ θυσιαστηρίου εἰσὶ «τοὺς μὲν οὖν τὰ ἔξωθεν τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου εἰς οἰκείαν χρεῖαν λαμβάνοντας ἢ ἑτέροις παρέχοντας καὶ οὕτως κινοῦντας αὐτὰ ἀφορίζεσθαι διορίζεται· τοὺς δὲ ἐκ τῶν ἐν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ λαμβάνοντίς τι καὶ νοσφιζομένους αὐτὸ ἢ εἰς χρῆσιν μετάγοντας κοινήν καὶ ἀνίερον καθαιρεῖσθαι κελεύει. Τὸ μὲν γὰρ *ιδιώσασθαι* ταῦτα συλῆσαι ἔστι τὰ ἅγια καὶ ἱερόσυλος ὁ τοιοῦτος κρίνεται· τὸ δὲ *χρῆσασθαι* αὐτοῖς καὶ κοινῶσαι, *βεβηλῶσαι* ἔστι τὰ ἅγια καὶ ἐκατέρωθεν τοῖς τοιοῦτοις δικαίως ἐπάγεται ἢ καθαιρεσις». (Ὅρα τὸν αὐτὸν Ζωναράν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ εἰρημένου κανόνος τῆς ΑΒ'. Συνόδου). Οὕτω λοιπὸν σαφῶν ὄντων τῶν εἰρημένων θείων κανόνων ἀγνοοῦμεν τοῦ στηριζομένη ἢ Ἱερὰ Σύνοδος νομίζει, ὅτι τὰ ἱερὰ ἄμφια ἠμποροῦν νὰ δοθῶσιν εἰς ἰδιώτας δυναμένους νὰ κάμωσιν ἀνίερον χρῆσιν αὐτῶν.

Γ'. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος προσεπιφέρει, ὅτι τὰ ἀρχιερατικὰ εἶναι ἴδια τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ ὀρθῶς, διότι ὁ Ἐπίσκοπος, μόνος ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἐκ τῶν τοῦ κατωτέρου κλήρου δύναται νὰ φορέσῃ τὴν μίτραν, τὸν σάκκον, τὸ ὠμόφορον καὶ νὰ φέρῃ τὴν ἀρχιερατικὴν ῥάβδον κ.τ.λ. πολλῶν δὲ ὀλιγώτερον λαϊκῶς δύναται νὰ τὰ ἐνδύθῃ ἢ νὰ τὰ μεταγάγῃ εἰς κοινήν χρῆσιν. Ἐὰν ὁμως ἢ Ἱερὰ Σύνοδος διὰ τῆς λέξεως ἴδια νοεῖ *ιδιότητα*

δυνάμενα δῆθεν νὰ περιέλθωσιν εἰς κληρονόμους καὶ τούτους μὴ ἱερωμένους τοῦτο μέλλει νὰ ἐξηγηθῇ σαφέστατα εἰς ἄλλο περὶ τοιαύτης ὑποθέσεως πραγματευθησόμενον ἐν γένει ἔγγραφον. Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται εἰμὴ περὶ τῆς εἰδικῆς περιπτώσεως τῶν Ἀρχιερατικῶν ἀμφίων τοῦ ἐν μακαρία τῇ λήξει Σ. Ἐπισκόπου Νάξου.

Δ'. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπὶ τέλους ἀναμνησκει εἰς ἡμᾶς δύο προγενεστέρας ἐκθέσεις της, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὡς ἀσυμβιβάστων πρὸς τὰ δογματικὰ βιβλία (ἅτινά εἰσιν οἱ ἱεροὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων Συνόδων κανόνες) καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ τούτων τεθεμελιωμένον κανονισμόν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Γραμματεία οὐδεμίαν ἔκαμεν ἐνέργειαν, προτιμωτέραν νομίσασα τὴν σιωπὴν. Ὅθεν ἀντὶ νὰ νομίση ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ὅτι αἱ εἰρημέται ἐκθέσεις της ἔλαβόν τι κύρος ποτέ, ἔπρεπε μᾶλλον νὰ ἐνθυμηθῇ, ὅτι αἱ Συνοδικαὶ πράξεις ἐκτελοῦνται, ἀφοῦ δοθῇ ἢ ἐπ' αὐτῶν ἔγκρισις τῆς Βασιλικῆς Κυβερνήσεως.

Τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐξεθέσαμεν ἐνταῦθα μὴ ἐπιθυμούντες νὰ ἐνεργήσωμέν τι ἀπᾶδον εἰς κανόνας ἐκκλησιαστικούς. Ἐὰν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐμμένουσα εἰς τὴν προεκφρασθεῖσαν γνώμην ἔχη πεποίθησιν, ὅτι τοιαύτη πράξις εἶναι ἔννομος, τότε τὰ ζητούμενα ἀπὸ τοὺς κληρονόμους θέλουσι μὲν παραχωρηθῆ εἰς αὐτοὺς κατ' ἔνδοσιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑπ' εὐθύνην ἡμῶν.

Μετὰ τοιαύτην πληροφορίαν προσδοκῶμεν δριστηκὴν καὶ ταχεῖαν τὴν, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπάντησιν.

Ὁ Γραμματεὺς
Μ. Σχινᾶς

Καὶ αὗται ἦσαν αἱ ἀπόψεις τοῦ Ὑπουργείου εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, ἀπόψεις ἀντίθετοι πρὸς τὰς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοιαύτας δι' ἃ Αὕτη ἀπαντῶσα εἰς τὸ Ὑπουργικὸν ἔγγραφον γνωρίζει τὰ ἐξῆς.

« Ἀριθ. Πρωτ. 11926
» διεξ. 417

Ἐν Ἀθήναις τὴν 6 Νοεμβρίου 1843

Ἡ Σύνοδος

Πρὸς

τὴν Γραμματεῖαν κ.λ.π.

Ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 22903 ἐγγράφου κ.λ.π.

Ἀνέγνωσεν ἡ Σύνοδος ἐσκεμμένως τὸ ἀπὸ 26 τοῦ λήξαντος μηνὸς ἔγγραφον τῆς Β. ταύτης Γραμματείας, καὶ χωρὶς νὰ κάμῃ τὰς ἀνηκούσας εἰς αὐτὸ παρατηρήσεις της κρίνει εὐλογον ν' ἀναφέρῃ πρὸς αὐτὴν εἰς ἀπάντησιν, ὅτι ἡ Σύνοδος, καθ' ὃ χρέος αὐτῆς ἱερὸν καὶ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων διερευνῶσα ἀκριβῶς διαφυλάττει ἀλλ' ἐπεξελεθούσα μετὰ προσοχῆς τούς, ὅσοι ἐξ αὐτῶν, σχέσιν ἔχοντας πρὸς τὴν προ-

κειμένην ὑπόθεσιν, οὐδένα εὔρεν διαστέλλοντα ῥητῶς τὰ ἱερὰ ἄμφια καὶ σκευὴ τοῦ Ἐπισκόπου ἀπὸ τῆς λοιπῆς αὐτοῦ περιουσίας· διαστέλλουσι δὲ οὗτοι μόνον τὰ τῆς ἐκκλησίας ὅσα εἶναι τοιαῦτα καὶ τοῦτο, ὡς φρονεῖ ἡ Σύνοδος νοεῖ καὶ ὁ Ζωναράς ἐρμηνεύων τὸν Ι΄. κανόνα τῆς Α΄. καὶ Β΄. Οἰκουμενικῆς Ἀγίας Συνόδου.

Ὅθεν, συμφώνως, πρὸς τὰς δύο προγενεστέρως ἀποσταλείσας πρὸς τὴν Β. ταύτην Γραμματεῖαν Συνοδικὰς ἐκθέσεις συμβιβαζομένας, καθ' ὅσον νομίζει ἡ Σύνοδος, πρὸς τοὺς θείους καὶ ἱερὰς κανόνας, κατ' ἀρχαία τῆς Ἐκκλησίας συνήθειαν, ἐμμένουσα ἡ Σύνοδος εἰς τὴν ἀπὸ 23 λήξαντος μηνὸς καὶ ὑπ' ἀριθ. 18872 ἐκτεθεῖσαν γνώμην τῆς θεωρεῖ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἱερὰ ἄμφια καὶ σκευὴ τοῦ μακαρίτου Ἐπισκόπου Νάξου κυρίου Γαβριὴλ Ἰδία καὶ ἐπομένως ὡς ἀπαρτίζοντα μέρος τῆς ὅλης αὐτοῦ περιουσίας ἀνήκουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, οἵτινες δὲν δύνανται ποτὲ νὰ κάμωσιν αὐτῶν χρῆσιν βέβηλον καθὼς τοῦτο οὔτε ἔγινε ποτὲ καὶ οὔτε ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ. Ἄν δὲ ἡ Β. αὕτη Γραμματεία γνωρίζει ἄλλους ἱερὰς κανόνας ἐφαρμοζομένους ῥητῶς ἢ νομίζει τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ζωναρά εἰς τὸν Ι΄. κανόνα τῆς Α΄. καὶ Β΄. Οἰκουμενικῆς Ἀγίας Συνόδου ἐφαρμοστέαν εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, τότε δύνανται νὰ κάμῃ χρῆσιν αὐτῶν καὶ ἡ Σύνοδος συμφωνοῦσα οὐδὲν ἀντηρεῖ.

† Ὁ Εὐβοίας Νεόφυτος Πρόεδρος

† Ὁ Κυκλάδων Δανιὴλ

† Ὁ (πρώην) Ἡλείας Ἰωνᾶς

† Ὁ Ἀχαΐας Γρηγόριος.

».

Ἡ Γραμματεία εὑρεθεῖσα πρὸ τοιαύτης κατηγορηματικῆς καὶ ἐμμόνου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου στάσεως ἀπεφάσισεν, ὅπως διατάξῃ «κατ' ἔνδοσιν οὐχὶ δὲ καὶ ὑπ' εὐθύνην» τῆς, καὶ παραχωρηθῶσιν εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ Νάξου τὰ ἀρχιερατικὰ αὐτοῦ ἄμφια ἀποστείλασα τῇ Συνόδῳ ἔγγραφον, ἐπισφραγίζον, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ὅλην ὑπόθεσιν. «Διὰ τοῦ προτελευταίου παραγράφου τῆς ἀπὸ 26 τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἀνέγραφε τὸ ὑπ' ἀριθ. 23438/3416 καὶ ἀπὸ 9 Νοεμβρίου 1843 Ὑπουργικὸν ἔγγραφον, τῆς ἀπὸ 26 τοῦ παρελθόντος μηνὸς κοινοποιήσεως ἡμῶν ἐγνωστοποιήσαμεν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ὅτι ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ ἀνωτάτη αὕτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ ἐμμένει εἰς τὴν προεκφρασθεῖσαν γνώμην τῆς, ἡμεῖς θέλομεν διατάξῃ κατ' ἔνδοσιν οὐχὶ δὲ καὶ ὑπ' εὐθύνην ἡμῶν νὰ παραχωρηθῶσιν εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Ἀρχιερέως Νάξου κυροῦ Γαβριὴλ τὰ εἰς τὸ ἀποθεματικὸν ταμεῖον τοῦ Κράτους παρακατατεθειμένα Ἀρχιερατικὰ ἄμφια καὶ σκευὴ· τοῦτο νῦν ἐξετελέσαμεν μετὰ τὴν λήψιν τοῦ Συνοδικοῦ ἔγγράφου 6

τοῦ παρόντος μηνὸς ἰδόντες τὸ ἔμμονον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ τὴν πρὸς κληρονόμους ἀπόδοσιν τῶν περὶ ᾧ ὁ λόγος πραγμάτων»¹.

Τοιοιτοτρόπως ἔληξεν ἡ μεταξὺ Συνόδου καὶ Ὑπουργείου διένεξις, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, μὲ πλήρη δικαίωσιν τῶν ἀπόψεων τῆς πρώτης.

1. Βάσει τοῦ ἐγγράφου τούτου παρεδόθησαν εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ Νάξου, Γεώργιον Λιμπρίτην καὶ Γεώργιον Παπαδάκην τὰ κάτωθι Ἀρχιερατικά αὐτοῦ ἄμφια.

Ἐν στιχάριον σαβαί
Ἐν ἐπιγονάτιον κεντητὸν ἔχον τὴν εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος
Ἐν ὁμοφόριον ἀτλάξι κόκκινον μὲ κροσοὺς μεταξίνους
εἰς μανδύας μὲ ἀτλάξι παλαιὸν
Ἐν μανδύλιον ἀπὸ ἀτλάξι ἄσπρον κεντημένον εἰς τὰ ἄκρα
Ἐν ζεῦγος ἐπιμανίκια μαῦρα κεντημένα
δύο ζεύγη ὅμοια παλαιὰ
μία μικρὰ εἰκὼν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στρογγύλη κεντημένη
Ἐν ὁμοφόριον ἀπὸ ἄσπρον ἀτλάξι μὲ γαλόνι καὶ κροσοὺς χρυσοῦς
Ἐν ἐπιτραχήλιον
εἰς σάκκος χρυσοῦς μὲ κομβία ἀργυρᾶ χρυσομένα
Ἐν ζεῦγος ἐπιμανίκια χρυσᾶ
Ἐν ἐπιγονάτιον χρυσοῦν μὲ πέταλα ἀργύρου
μία ῥάβδος μὲ λαβὴν ἀργυρᾶν εἰς σχῆμα ὄφραως.